

IDEOLOGIJE EVROPE V 19.st

V 19.st. so na **POLITIČNI**, **DRUŽBENI** in **GOSPODARSKI** razvoj vplivale **TRI VELIKE IDEOLOGIJE**:

- * **LIBERALIZEM**
- * **KONZERVATIZEM**
- * **SOCIALIZEM**

LIBERALIZEM

Izraz **LIBERALIZEM** izvira iz latinske besede **LIBERALIS** = **svobodomiseln.**

Liberalizem je težil k :

- * **odpravi privilegijev** plemstva in duhovščine
- * **za vzpostavitev družbenega reda**, v katerem bi bili vsi državljani enaki pred zakonom.

Zavzemali so se za:

- * **ločitev cerkve od države**
- * **omejitev absolutne oblasti vladarja**
- * **svobodo mišljenja, govora in tiska.**

Nosilci liberalnih idej so bili v glavnem **premožnejši** in **izobraženi meščani**. Bili so prepričani, da lahko **človek z izobrazbo in z delom doseže vzpon na družbeni lestvici in postane finančno neodvisen.**

Del liberalcev si je za ideal postavljalo **USTAVNO MONARHIJO**; v tej državi bi ustava omejevala oblast vladarja, ki je monarh in natančno opredeljevala pravice človeka in državljanov.

Za preprečitev koncentracije oblasti na eni strani, so se zavzemali za delitev oblasti na 3 veje: **ZAKONODAJNO**, **USTAVNO** in **IZVRŠNO**, ki bi se med seboj **NAZDOROVALE**.

Del liberalcev se je zavzemal za republiko; ti niso bili enotni, koliko političnih pravic naj imajo državljani. Nasprotovali so **SPLOŠNI** in **ENAKI VOLILNI PRAVICI**, pač pa so se zavzemali za volilno pravico glede **VIŠINE PLAČEVANJA DAVKOV** in **STOPNJE IZOBRAZBE!**

Liberalci so se zavzemali za **SVOBODNO** ali **LIBERALNO GOSPODARSTVO**. Gre za gospodarstvo, v katerega se država ne vmešava (**kapitalizem**), zlasti so se za svobodno gospodarstvo zavzemali v Angliji, v državah, ki so bile gospodarsko manj razvite kot Anglija pa so bili liberalci do svobodnega gospodarstva skeptični.

V letih 1850 - 1880, je bil liberalizem v Evropi na vrhuncu moči, v več evropskih državah so bili v tem obdobju liberalci na oblasti. Ker pa večina liberalnih politikov ni imela poslušnosti za malega človeka in za uvedbo splošne volilne pravice, so liberalne stranke po letu 1880 pričele oblast izgubljati.

KONSERVATIZEM

Temelje konservatizma je postavil angleški filozof **BURKE**, s svojo knjigo **RAZMIŠLJANJE O FRANCOSKI REVOLUCIJI V FRANCIJI**. Konservatizem **19.st.** je težil k obnovitvi družbenega reda izpred francoske revolucije. Ideal konservatizma je bila **STANOVSKA MONARHIJA**.

V nasprotju z liberalci, se je konservativcem zdela družba pomembnejša od posameznega človeka. Družbo so si predstavljali kot živi organizem, ki je sestavljen iz več delov. Vsak del je človek, ki ima točno določeno funkcijo, ki je potrebna za delovanje celotnega organizma. Zagovarjali so teorijo **REDA** in **AVTORITETE**. Prepričani so bili, da prevelika svoboda posameznika vodi v vsesplošni kaos, saj je človek poln napak, je egoističen, sebičen,...

Zagovarjali so tudi **AVTORITETO OBLASTI**, tako **POSVETNE** kot **CERKVENE**, in pa da je oče glava družine.

Sprva so se zavzemali za obnovo absolutistične monarhije, kasneje pa so pristali na **USTAVNE MONARHIJE**. Organiziranost države kot republike pa so v celoti zavračali! Zagovarjali so, da mora biti država postavljena na **TEMELJIH KRŠČANSTVA**, saj so dajali **JAVNI ZNAČAJ**.

Liberalci so za razliko od konservativcev vero smatrali za **ZASEBNO STVAR POSAMEZNIKA**, konservativci pa so nasprotovali ločitvi cerkve od države.

SOCIALIZEM

Pojem socializem se je začel pogosteje uporabljati **po letu 1830**. Socialisti so se **DISTANCIRALI** od liberalnega poudarjanja svobode posameznika, prav tako od konservativne ideje, ki se je zavzemala za avtoriteto oblasti in za hierarhično ureditev družbe.

Socialisti so bili **PROTI razredni družbi**, za katero je bilo značilno izkoriščanje; zavzemali so se za izgradnjo socialistične družbe, ki naj bi bila organizirana po načelu : » **VSAKEMU SVOJE!**«

Zavzemali so se za:

- * vzpostavitev boljšega **GOSPODARSKEGA** in **SOCIALNEGA** položaja nižjih slojev
- * odpravo zasebne lastnine
- * odprava izkoriščanja ljudi

Najvišja vrednota jim je bila **BRATSTVO**.

V 60.letih 19.st. so nastale **PRVE SOCIALISTIČNE STRANKE**, ki so imele vedno večjo podporo delavstva, v socialističnem delavstvu je prišlo do nesoglasij, kako naj delavstvo prevzame oblast.

* Bolj **RADIKALNO USMERJENI** so zagovarjali **REVOLUCIJO**.

* **REFORMISTIČNO USMERJEN** del delavstva, pa je bil za postopen prevzem oblasti preko reform.

Socialisti so se zavzemali za **SPLOŠNO VOLILNO PRAVICO**, tudi za **ŽENSKÉ!**, **konec 19.st.** so v večini Evropskih držav v socialističnih strankah prevladovali **REFORMISTI**. Velik vpliv na teorijo in prakso socializma je imel **KARL MARX**.